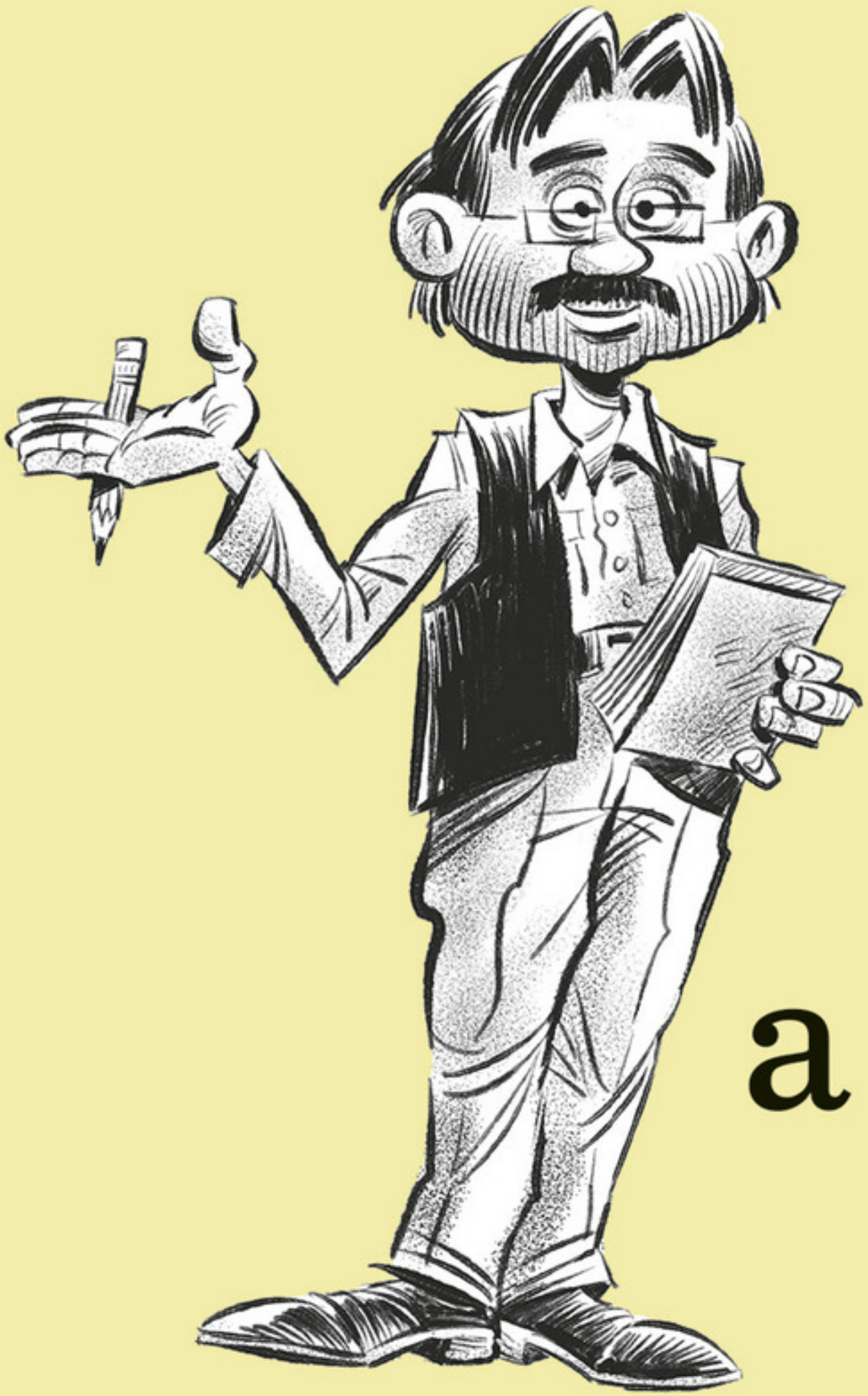
STANO RADIČ

Žuj a nechaj žuť

Žuj
a nechaj žuť

STANO RADIČ

Žuj a nechaj žuť

IKAR

Text © by Stano Radič (dedičia), 2026
Introduction © by Iveta Radičová, 2026
Ilustrations and text © by Eva Radičová, 2026
Slovak edition © by IKAR, a. s., 2026
Cover illustration © by Martin Šútovec
Cover design © by Augustín Putera

ISBN 78-80-575-0957-8

Tebe...

Tvoje...

Tvoji...

Iveta, Eva, Palo

Aforizmus je môj najobľúbenejší literárny útvar, ktorý ktosi definoval ako „... to, čo ostane z románu po vyškrtnutí všetkého zbytočného“.

Stano Radič

Obsah

Slová na úvod // 10
Absurdity — slovné hračky // 14
Na zdravie a dobrú chuť! // 19
Láska // 24
Radič počasia – jún 2003 // 32
Ľudia // 34
Morálka // 53
Peniaze — majetok // 63
Radič počasia – máj 2004 // 66
Politika // 68
Postrehy // 88
Práca — kariéra // 96
Radič počasia – máj 2004 // 110
Príroda // 112
Manažment — plánovanie // 117

Škola — mladosť // 123
Radič počasia – leto 2004 // 128
Šport // 130
Trest — krimi // 137
Tvorba — myslenie // 147
Radič počasia – december 2004 // 164
Úrady — byrokracia // 166
Výrobky — produkty // 169
Vzťahy // 178
Radič počasia – december 2004 // 188
Zvieratá // 190
Život — smrť // 193

Od otca k dcére // 201
Prečo KURAFÓN? // 203

Slová na úvod

Stano Radič bol výraznou osobnosťou slovenskej humoristickej scény, tzv. majstrom nenápadnej pointy. Azda najvýstižnejšie zhodnotil Stankovu tvorbu krátko po jeho smrti spisovateľ a „kolega“ satirik Kornel Földvári:

„Stano Radič mal srdce bojovníka. Bez váhania zasahoval tam, kde cítil, že treba zasiahnuť, a tvrdošijne kráčal za svojím cieľom. Hneď na začiatku povedzme od sľubnej kariéry sociológa do geta podceňovaného humoru. Jednoducho cítil, že tam patrí. V spolupráci s Jarom Filipom vyoral neprehliadnuteľnú brázdu morálnej zodpovednosti, záväznej pre každého humoristu. Prehlboval ju celým životom, vždy vedel, kde je jeho miesto. V stave ohrozenia, keď šlo o všetko, nezaváhal, opustil závetrie javiska či štúdia a bytostne sa vrhol do konkrétnej politiky. Slovné hračky a duchaplné pointy zamenil za priamu agitáciu v teréne, kde pomáhal dezorientovaným voličom nachádzať východiská. Vlastne sa o tom cudne mlčí, ale Radičove zásluhy o to, že konečne voľne dýchame a žijeme v demokracii (síce stále dosť svojráznej, no zaplaťpánboh i za to), sú priam zakladateľského charakteru. Radič humorista predbežne čaká na zhodnotenie.

Jeho početné a rôznorodé aktivity sa vzájomne prekrývajú, výsledok neraz skresľuje popularita širokými vrstvami obľúbených tradičných žánrov. No už teraz je jasné, že ťažisko jeho humoru bolo v úspešných a ako britva ostrých aforistických útvaroch, či už to boli rozkošne absurdné predpovede počasia, alebo v poslednom čase improvizované bleskové charakteristiky a komentáre v relácii Sedem, s. r. o. Sú vizitkou brilantne fungujúceho a pohotovo reagujúceho intelektu, akého máme málo. Bude nám bolestne chýbať...” (SME, 2005)

Zhodnotenia sa neskôr zhostil jeho priateľ a kolega Rasťo Piško v knižke Stano Radič – majster nenápadnej pointy (Ikar, 2015): „Pri spomienke na Stana som si uvedomil, ako nemilosrdne plynie čas, ale aj to, aký je krutý a nespravodlivý. Ako dokáže vymazať spomienky na ľudí, ktorí si to nezaslúžia a ktorí tu veľmi chýbajú. Svojím humorom, názorom, postojom. Možno by sme ich fyzickú stratu nepociťovali tak bolestne, keby ich dokázali nahradiť iní – lepší. Lenže zmysel pre humor, ktorý má postoj pevne podopretý názorom, je vzácna kombinácia. Najmä dnes. Občas mám pocit, že ju už nikto nehľadá, nepotrebuje a mnohým dokonca prekáža. Preto je človek ako Stano Radič nenahraditeľný. Uvedomil som si, že Radičov život nie je len jeho príbehom či príbehom

jeho rodiny, priateľov a kolegov. Zároveň je aj príbehom slovenského humoru a satiry. Plný zápasov, nepochopenia, ale i radosti, víťazstiev, omylov a sklamaní. V konečnom dôsledku je život Stana Radiča zrkadlom našej doby a udalostí, ktoré sa v tejto krajine udiali za posledných päťdesiat rokov. Lebo toľko sa dožil človek, o ktorom mám napísať knihu."

Pre Stana boli práve aforizmy najmilšími literárnymi útvarmi. Sám o nich svojho času povedal, že ich, „kedysi dávno písal a prestal písať". Vzápätí však dodal: „Poplašná správa: Zasa ich začnem písať! Za aforizmy sa však dnes vydávajú kadejaké banality. Aj to, keď niekto napíše, že zapadlo slnko. Najkrajšie aforizmy sú pre mňa tie, ktoré odhaľujú paradoxy a nonsensy nášho života. Oscar Wilde, Stanislav Jerzy Lec alebo Jerzy Wittlin – to sú pre mňa majstri sveta vo vymýšľaní aforizmov."

S čistým svedomím môžem do zoznamu majstrovského tímu aforistov doplniť aj Stana Radiča. Sám by to nikdy neurobil. „Veď posúďte sami."

Iveta Radičová

Absurdity — slovné hračky

Absolútny anonym je prázdny list
v čistej obálke.

Pre mnohé kapry je predvianočná
atmosféra doslova neopakovateľná.

V hubárskej sezóne každý sníva
o tom, že bude držať hubu.

Vyzeral, akoby svojmu otcovi
z okna vypadol.

Žuj a nechaj žuť.

Mladým dáme zelenú — uniformu.

Pasažier, ktorý celý čas presedí
v jedálnom vozni, je pasažrút.

Ak sa ukazovákom začne častejšie
hroziť ako ukazovať, zmení sa
na zakazovák.

Úplatkárovi dali pred smrťou ešte
posledné podmazanie.

Jedine spoločnosť bez krýs je bez kríz.

Biblia tvrdí, že Boh stvoril človeka
z prachu, všetko však nasvedčuje
tomu, že zo strelného.

Pomôž si, človeče, pánboh už nemôže.

Každé opakovanie je matkou
múdrosti — s výnimkou
opakovania hlúpostí.

Ak účel svätí prostriedky,
onedlho je nimi sám znesvätený.

Utekal ako funkcie zbavený.

Životnému prostrediu by prospelo
aj menej dymu z okiadzania.

V tme každý zásah mieri do čierneho.

Keď v novom byte zasadrujete
všetky diery, vznikne fasádra.

Aj očividný nezmysel môže mať
skrytý zmysel.

Keby tak trpezlivosť miesto ruží
priniesla niečo poriadne.

Každý princ by si dal za korunu
aj koleno vŕtať.

Nikdy mi nebolo lepšie ako vtedy,
keď som sa mal zle.

Konečne sme ho videli v celej jeho
životnej malosti.

Šoky sú rôzne, ale najhorší je zajtrajšok.

Koľko voľného času strávime rečami
o tom, ako ho máme málo.

Ten, kto narieka, nikdy neprežil
ozajstné utrpenie.

Pred odtučňovacou kúrou
je každý začiatočník ťažký.

Odkedy začali acylpyrín predávať
v lekárňach, mnohé ordinácie
stratili opodstatnenie.

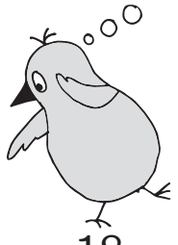
Nielen choroby, ale aj výtvory
niektorých ľudí sú nervového pôvodu.

Srdce má iba dve komory a predsa sa
doň zmestí toľko ľudí.

Niektoré návody na schudnutie
sú také smiešne, že po ich prečítaní
človek aspoň kilo priberie.

Nepodplatený doktor — hotový kat.

Človek si už dnes vie naplánovať
aj voľný čas — na posledné miesto.

Na zdravie a dobrú chuť!

Alkoholik po čase stratí všetkých spoločníkov — okrem bielych myší.

Prepitné je daň z prepitej výplaty.

Čím viac hviezdičiek je na dverách reštaurácie, tým viac ich vidíte pri platení.

Vo vodorovnej polohe skončíte po alkohole, nie po vode.

Víno vie poriadne udrieť do hlavy — hlavne ak je ešte vo fľaši.

Obmäkčili ho až fľašou tvrdého.

Bol taký mazaný, že nikto nezbadal,
že je namazaný.

Angličania pijú whisky s ľadom —
Slováci si ľad dávajú až na druhý deň —
na hlavu.

Niektorí ľudia majú už zaživa
žalúdok naložený v liehu.

Prijali ho s otvorenou náručou — a fľašou.

Robil vytáčky dovtedy, kým neprišla
k slovu vývrtka.

V lete majú v reštauráciách tak málo
nealkoholických nápojov, že nestačia
ani na zapíjanie alkoholických.

Po desiatom decáku bol úplne
zdecimovaný.

Ak vaša ratolesť priskoro ochutná
alkohol, bude rásť ako z vodky.

S kamarátmi z mokrej štvrte
sa najľahšie namočíte.

Darwinova teória sa každodenne
potvrdzuje na záchytkách — koľkokrát
sa tam už odohrala premena
opice na človeka.

S metlou ľudstva sa najlepšie zoznámite
pri vymetaní krčiem.

Ak sa človek opije od alkoholu,
skončí na zemi. Ak sa opije mocou,
môže skončiť ešte hlbšie.